

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О. М. БЕКЕТОВА

Методичні вказівки
для проведення практичних занять
з дисципліни

**«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА
ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»**

*(для студентів 3 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного
рівня бакалавр напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»
і 6.030504 «Економіка підприємства»)*

Харків
ХНУМГ
2014

Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» (для студентів 3 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит» і 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад: А. Є. Ачкасов, К. О. Кожокіна. – Х.: ХНУМГ, 2014. – 18 с.

Укладачі: А. Є. Ачкасов,
К. О. Кожокіна

Рецензент: к.е.н., доц. І. А. Островський

Рекомендовано кафедрою економіки підприємств міського господарства,
протокол № 9 від 06.04.2012 р.

ПЕРЕДМОВА

Історія економіки та економічної думки є нормативною дисципліною при підготовці економістів. Основна її мета – формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок у галузі економіки, визначення джерел зародження і розвитку сучасних економічних теорій, вивчення сутності економічних систем і закономірностей їхнього розвитку, методів аналізу політико-правового, економічного, соціально-культурного середовища та інфраструктури економічної діяльності; формування знань про історичний розвиток господарств та економічної думки країн Європейської цивілізації для розуміння генезису й закономірностей функціонування економічних систем.

Актуальність вивчення даної дисципліни зростає в умовах розвитку ринкової економіки в Україні. Важливим є розуміння історії розвитку українських земель. Слідкуючи за зміною форм господарського розвитку в їхній історичній послідовності, історія економіки дає змогу побачити, як здійснюються перетворення одних господарських форм в інші, в якому напрямку відбуваються ці зміни, яким тенденціям і закономірностям вони підпорядковуються. Тільки знання багатого історичного досвіду, різноманітних теорій і концепцій економічної науки допоможе сучасним економістам раціонально використовувати економічні ресурси країни, з багатьох можливих напрямків соціально-економічного розвитку вибрати той, що повною мірою реалізує національні інтереси і сприяє зростанню якості життя українського народу. Важливим на цьому шляху є взаємодія історії економіки та економічної думки світу і України. Економічна думка зародилась у глибокій давнині та пройшла складний шлях від емпіричного розуміння економічних явищ до формування наукових теорій, оволодіння якими сприятиме формуванню економічної культури сучасних спеціалістів.

ЗМ 1. Історія розвитку господарств та економічної думки стародавнього світу і епохи середньовіччя

Теми

Тема 1.1 Предмет і метод історії економіки та економічної думки.

Тема 1.2 Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.

Тема 1.3 Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.).

Тема 1.4 Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст.).

Тема 1.5 Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).

Питання для обговорення на семінарі

1. Охарактеризуйте періодизацію економічної історії.
2. Назвіть основні риси господарства первісного суспільства.
3. Назвіть основні економічні причини розквіту й занепаду країн античного світу.
4. Розкрийте сутність колонату.
5. Які економічні погляди відстоювали мислителі Стародавнього Сходу?
6. Охарактеризуйте форми й типи земельної власності в епоху Середньовіччя.
7. Охарактеризуйте розвиток сільського господарства в період генезису феодалного господарства.
8. Назвіть характерні риси меркантилізму.
9. У чому полягає сутність промислового перевороту?
10. Охарактеризуйте особливості американської промислової революції.
11. Поясніть зміст політики протекціонізму, меркантилізму, фритредерства.
12. Назвіть основні фактори формування світового ринку.
13. Охарактеризуйте основні ідеї марксистської політекономії.

Опорні поняття

Історичний період; палеоліт; мезоліт; неоліт; антропогенез; родова община; неолітична революція; споживче господарство; виробниче господарство; натуральне господарство; оренда; боргове рабство; банк; лихварство; фіскал; державне господарство; іригаційне землеробство; ремесло; торгівля; гроші; торговельне мито; наймана праця; натуральна плата; ремесло; наука; самоврядування; фети; поліс; фільварок; автаркія; ілот; фіаси і метки; класичне рабство; муніципія; патрицій; плебей; латифундія; колонат; пекулій; цивілізація, феодал; сеньйорія; манор; община; алод; бенефіцій; прекарій; колони; серви; літи; ценз; паперові гроші; східне рабство; східна деспотія; пекулій; патронат; колонат; тариф; каста; землеробська громада; бенефіцій; ремесла; цех; марка; мануфактура; Ганзейський союз; вотчина; вигнанці; закупи; рядовичі; холопи; смерди; фінансова система; грошова система; фінансово-податкова система; формування світового ринку; ранній меркантилізм; мануфактурний меркантилізм; протекціонізм; монетаризм, великі географічні відкриття; транзитна торгівля; гільдія; асоціація; ломбард; флорин; дукат; вексель; біржа;

технологія виробництва; інтенсифікація; продуктивність парці; суспільний поділ парці; товарне виробництво; розсіяна і централізована мануфактура; фондова біржа; товарна біржа; первісне нагромадження капіталу; товар; засоби виробництва; поза-економічний примус; корпорація; капіталізм; фабрика; асигнація; монополія; акціонерна спілка; акція; дивіденди; дукат; буржуазна революція; сировинний придаток; фригольдер; огорожування; фермерство; банкнота; чек; кліринг; класична політична економія; трудова теорія вартості; необхідний продукт; додатковий продукт; національний дохід; земельна рента; диференціальна земельна рента; ціна землі; кількісна теорія грошей; капітал; прибуток; рента; заробітна плата; номінальна і реальна заробітна плата; теорія народонаселення; закон спадної віддачі; рикардіанська школа; система золотого стандарту; кількісна теорія грошей.

Контрольні запитання і завдання

1. Покажіть, яке значення має вивчення історії економіки та економічної думки для формування соціально-ринкової економіки України.
2. Коли і як відбулося становлення самостійної науки – економічної теорії?
3. У чому полягає відмінність між античним і східним рабством?
4. Розкрийте сутність колонату.
5. Якими загальними рисами характеризується феодальне господарство?
6. Чим пояснюється розвиток ремесла Середньовіччя? Опишіть цеховий лад середньовічного ремесла.
7. Чим характеризується піднесення міст у епоху Середньовіччя?
8. Назвіть характерні риси меркантилізму.
9. У чому полягає зміст аграрних реформ 1848 і 1861 рр. в Україні?
10. У чому полягає сутність учення А. Сміта?
11. Охарактеризуйте маржиналістську математичну теорію споживання Є. Слуцького.

ЗМ 2. Розвиток ринкового господарства та основні напрямки економічної думки

Теми

Тема 2.1 Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).

Тема 2.2 Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.).

Тема 2.3 Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).

Тема 2.4 Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).

Тема 2.5 Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина XX ст.).

Тема 2.6 Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).

Питання для обговорення на семінарі

1. Яку роль відіграв Версальський договір 1919 року в післявоєнному економічному розвитку країн світу?
2. Поясніть основні положення теорії суспільного вибору.
3. Охарактеризуйте основні форми розвитку міжнародних економічних відносин у другій половині ХХ ст.
4. Визначте тенденції і напрями розвитку світового господарства наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Опорні поняття

Промисловий переворот; фабричне виробництво; концесія; контрибуція; інтенсифікація; еміграція; концентрація; централізація капіталу; циклічна криза; парцела; общинне володіння; акціонерне товариство; акциз; мито; бюрократизація; колонізація; синдикат; цінні папери; технічний прогрес; ринок праці; імперіалізм; монополістичний капіталізм; картель; синдикат; трест; концесія; фінансовий капітал; промисловий капітал; емісія; парцелярне землеволодіння; колонія; метрополія; соціальні гарантії; соціальні права; девальвація; інфляція; банкрутство; антитрестівське законодавство; державний соціалізм; стагнація; фритредерство; ревальвація; націоналізація; державне регулювання; корпоратизація; інтервенція; постіндустріальне суспільство; кейнсіанська концепція; монетаризм; економічні регіональні союзи; транснаціональна корпорація; міжнародна економічна інтеграція; неокласична теорія; «хрест Маршалла»; маржиналізм; «закон Візера»; «закон Парето»; теорія «економіки пропозиції»; концепція «кейнсіансько-неокласичного синтезу»; неоінституціональна економіка; соціальний інституціоналізм; концепція системної трансформації ринкового суспільства; соціально-індустріальні технократичні концепції.

Контрольні запитання і завдання

1. Проаналізуйте «новий курс» Ф. Рузвельта.
2. Проаналізуйте неокласичні теорії, які ґрунтуються на маржинальному аналізі мікроекономіки.
3. Назвіть теорії ринку недосконалої конкуренції.
4. У чому полягає сутність монетаризму як системи економічних поглядів?

ЗМ 3. Економічний розвиток України у ХХ – на початку ХХІ століть

Теми

Тема 3.1 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.

Тема 3.2 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.).

Питання для обговорення на семінарі

1. Яка роль належить НТП у розвитку національних і світової економік?
2. Порівняйте політику «воєнного комунізму» і нову економічну політику (НЕП).
3. Охарактеризуйте неокласичний напрям 80-90-х років ХХ – початку ХХІ ст.

4. Які проблеми соціально-економічного реформування української економіки були в перші роки незалежності?
5. Яке місце займала Україна в світовому господарстві?
6. Охарактеризуйте сучасний етап розвитку української економічної думки.

Опорні поняття

Націоналізація; конфіскація; «воєнний комунізм»; НЕП; продрозверстка; продподаток; диктатура; централізація управління; директивне планування; колективізація; державний соціалізм; командно-адміністративна система; постіндустріальне суспільство; перехідний період; перехідна економіка; моделі реформування; системна трансформація; лібералізація; приватизація; стабілізація; аграрні реформи; соціальна ціна реформ; трансформаційна (системна) криза; монетарна політика; ринкова економіка; регульована економіка; стабілізаційна політика; «молода» історична школа; соціальний напрям у політичній економії; соціалістичні ідеї; марксистська теорія; макроекономічне регулювання; ринкова рівновага; сучасний інституціоналізм.

Контрольні запитання і завдання

1. Назвіть риси постіндустріального суспільства.
2. У чому полягає специфіка економічного розвитку країн третього світу?
3. Проаналізуйте загальні риси у проведенні реформ 90-х років у країнах колишнього державного соціалізму.
4. Назвіть основні напрямки розвитку сучасної української економічної думки.

ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ З КУРСУ «ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

1. Значення історії економіки та економічної думки в дослідженні економічних проблем сучасності.
2. Матеріальна культура стародавніх цивілізацій.
3. Розвиток зовнішньої торгівлі у країнах Стародавнього Сходу і Античної Греції.
4. Розвиток товарно-грошових відносин Античного Риму.
5. Господарський розвиток Західної Європи від античності до Середньовіччя.
6. Особливості мануфактурного періоду в розвитку промисловості у країнах Західної Європи, США.
7. Розвиток міст Західної Європи у 11-15 ст. і їхня економічна роль.
8. Економічна думка Європи в епоху Середньовіччя.
9. Етапи розвитку та історичне значення меркантилізму.
10. Розпад феодалізму та становлення індустріального суспільства.
11. Суть промислового перевороту. Особливості його у Великобританії, Німеччині, Австрії і США (18-19 ст.).
12. Особливості індустріалізації в США, Німеччині, Великобританії.
13. Виникнення і характерні особливості класичної політичної економії.
14. Еволюція класичної політичної економії в першій половині 19 ст.
15. Суть та основні етапи промислового перевороту в Україні (19-20 ст.).

16. Аграрні реформи та розвиток сільського господарства України у другій половині 19 – на початку 20 ст.
17. Передумови виникнення та методологічні принципи маржиналізму.
18. Розвиток ідей маржиналізму в дослідженнях українських економістів.
19. Світова економічна криза 1929-1933 рр. і економічний розвиток у 30-х роках 20 ст.
20. Історичні передумови виникнення і сутність кейнсіанства.
21. Економічні наслідки Другої світової війни.
22. Політика «воєнного комунізму» та НЕП в Україні.
23. Економіка Української РСР в часи індустріалізації та колективізації.
24. Господарство України в роки Другої світової війни.
25. Відбудова і розвиток промисловості України в повоєнні роки.
26. Теорії «економіки пропозиції» та «раціональних очікувань».
27. Неоінституціоналізм та його особливості.
28. Країни, що розвиваються: їхнє становлення і економічний розвиток.
29. Економічна думка України в період панування радянської економічної системи.
30. Сучасний етап розвитку української економічної думки.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗА ЗМІСТОВИМИ МОДУЛЯМИ І ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ЇХНЬОГО ОЦІНЮВАННЯ

Порядок і критерії оцінювання тестового контролю знань, навичок та вмінь студентів

Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів дозволяє ефективно й об'єктивно оцінювати успішність студентів. Критерії оцінювання тестових завдань залежать від їхнього типу.

Тестові завдання закритої форми

Тест-завдання закритої форми різняться за принципами побудови і відповідно мають і різні оцінювальні бали.

Прості альтернативні тест-завдання використовують для перевірки правильності вибору або прийняття рішення у згорнутій формі й передбачають наявність двох варіантів організації відповіді типу «так ні»; «правильно неправильно» тощо. Оцінюються в 1 бал.

Тест-завдання з простим множинним вибором за принципом класифікації використовують тоді, коли кількість можливих варіантів відповідей менше трьох, але відповідь складніша, ніж відповідь типу «так ні». Їх доцільно використовувати під час перевірки умінь вільно орієнтуватися у групі схожих понять, явищ, процесів тощо. Оцінюються в 1 бал.

1.1 Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.

1. На які віки поділяється матеріальна культура первісного суспільства?
 - а) кам'яний;
 - б) мідний;

- в) мезоліт (середній кам'яний вік);
- г) неоліт (новий кам'яний вік);
- д) бронзовий;
- є) ранній залізний;
- ж) золотий.

2. В якому періоді виник перший розподіл праці?

- а) кам'яний вік;
- б) бронзовий вік;
- в) залізний вік;
- г) енеоліт.

3. В якому періоді почало зароджуватись відтворююче господарство?

- а) мезоліт;
- б) неоліт;
- в) протонеоліт.

1.2 Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.).

1. Якими рисами характеризується східне рабство?

- а) головна сфера економічного життя – сільське господарство;
- б) раби знаходилися у власності держави;
- в) головними джерелами рабства були війни, піратство, боргове рабство;
- г) східне рабство не було класичним, у ньому об'єднувалися громадські й робовласницькі елементи;
- д) рабів використовували у будівництві.

2. Як називалося грецьке рабовласницьке місто-держава?

- а) феоде;
- б) колонат;
- в) аттика;
- г) поліс.

3. Якій формі торгівлі Аристотель надавав перевагу?

- а) Г–Т;
- б) Т–Г–Т;
- в) Г–Т–Г.

1.3 Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період Середньовіччя (V – XV ст.).

1. Яке місто очолювало Ганзу?

- а) Кельн;
- б) Магдебург;
- в) Генуя;
- г) Любек;
- д) Аугсбург.

2. Яку назву мала феодална вотчина в середньовічній Англії?
 - а) Марка;
 - б) Поліс;
 - в) Манор;
 - г) Серваж;
 - д) Сеньйорія.
3. Назвіть організаційно-виробничі центри селянського ремесла.
 - а) замок сеньйора;
 - б) село;
 - в) господарства окремих селян.
4. В якому місті з'явилися перші банкіри?
 - а) Лондон;
 - б) Любек;
 - в) Баре;
 - г) Труа;
 - д) Ломбардія.

1.4 Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.).

1. Визначте джерела первісного нагромадження капіталу:
 - а) державні борги;
 - б) секуляризація церковних земель;
 - в) колективна праця та общинна власність щодо знарядь праці й засобів виробництва;
 - г) використання наслідків «революції цін»;
 - д) військове відтворення робочої сили;
 - є) цехова система у виробництві;
 - ж) переважання натуральної ренти.
2. Назвіть основну форму ремесла:
 - а) цех;
 - б) місто;
 - в) гільдія;
 - г) завод.
3. Для якої держави були характерні протофеодалні відносини – пекулій і колонат?
 - а) Єгипет;
 - б) Індія;
 - в) Рим;
 - г) Китай.
4. Яка революція зумовила кінець перехідного періоду й перемогу індустріального суспільства?
 - а) Нідерландська буржуазна революція (1566-1609 рр.);
 - б) Англійська буржуазна революція (1642-1649 рр.);

- в) Перша буржуазна революція в США (1775-1782 рр.);
- г) Друга буржуазна революція в США (1861-1865 рр.);
- д) Французька революція (1789-1794 рр.).

5. Назвіть наслідки аграрного перевороту в Англії:
- а) розвиток промислового виробництва;
 - б) зростання сільського населення;
 - в) формування внутрішнього ринку;
 - г) розвиток комунальних і міських фінансів.
6. Відмінності між раннім і пізнім меркантилізмом полягали:
- а) у трактуванні багатства держави;
 - б) у трактуванні предмета вивчення економічних явищ;
 - в) у трактуванні джерел торгового прибутку.
7. Предметом вивчення меркантилізму є:
- а) сфера обігу (споживання);
 - б) сфера виробництва (пропозиція);
 - в) сфера обігу і сфера виробництва одночасно.
8. Згідно з меркантилістською теорією джерелом багатства є:
- а) зростання іноземних інвестицій;
 - б) перевищення імпорту над експортом;
 - в) перевищення експорту над імпортом.

2.1 Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.).

1. Що ознаменував собою промисловий переворот 19 ст.?
- а) перехід від аграрної до промислової цивілізації;
 - б) прискорення економічного зростання;
 - в) розвиток важкої промисловості;
 - г) міжнародні міграційні процеси.
2. В якій країні виникла система золотого стандарту (система класичного моно-металізму)?
- а) Голландії;
 - б) Японії;
 - в) Німеччині;
 - г) Австрії;
 - д) Великобританії.
3. Коли сформувався світовий ринок?
- а) друга половина 17 ст.;
 - б) протягом 18 ст.;
 - в) перша половина 19 ст.

4. Які із визначень вартості, даних А. Смітом, відповідають теорії трудової вартості?
- а) вартість визначається витратами праці;
 - б) мінова вартість визначається робочим часом;
 - в) вартість створюється працею і природою;
 - г) мінова вартість визначається заробітною платою;
 - д) вартість визначається витратами виробництва.
5. Яке із Смітовських положень про продуктивну працю є правильним?
- а) праця продуктивна, якщо вона сплачується із капіталу;
 - б) праця продуктивна, якщо вона приносить прибуток;
 - в) праця з надання послуг не є продуктивною;
 - г) праця продуктивна, якщо вона зайнята у всіх галузях народного господарства.
6. Представники англійської політичної економії початку XIX ст. Т. Мальтус, Дж. Мілль, Н. Сеніор:
- а) спростовували класичне вчення;
 - б) доказували життєздатність механізму саморегулювання економіки капіталізму;
 - в) застосовували ідеї Рікардо для аналізу економічних процесів капіталістичного суспільства;
 - г) виступали проти трудової теорії вартості.
7. Нормальному відтворенню здорового, працездатного населення, за Т. Мальтусом, заважає:
- а) нерівномірний розподіл майна;
 - б) панування капіталістичних виробничих відносин;
 - в) голод, епідемії і навіть війни;
 - г) закон спадної родючості ґрунтів.

2.2 Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.).

1. Назвіть наслідки НТР останньої треті 19 ст.
- а) виникнення нових галузей промисловості (авіа-, автомобілебудування, електротехніка);
 - б) формування внутрішнього ринку;
 - в) формування світового господарства;
 - г) розвиток залізничного транспорту;
 - д) створення технічної бази для виникнення акціонерних товариств і монополій.
2. Що створює конкретна праця?
- а) вартість;
 - б) споживчу вартість;
 - в) додаткову вартість;
 - г) прибуток;
 - д) ренту;
 - е) процент;
 - ж) корисність.

3. Поділ капіталу на основний і обіговий розповсюджується на:
- а) грошовий;
 - б) продуктивний капітал;
 - в) товарний;
 - г) позичковий;
 - д) капітал обігу;
 - е) немає правильної відповіді.
4. Основна політична ідея марксистського вчення про переважання суспільного над особистим належала:
- а) К. Марксу;
 - б) Сен-Сімону;
 - в) П. Прудону;
 - г) А. Сміту.
5. Назвіть вихідні принципи маржиналізму:
- а) вартість не зводиться тільки до витрат одного фактора (праці);
 - б) вартість товару є похідною від його майбутнього використання;
 - в) вартість товару народжується з використання його у споживанні, а не з того, скільки було витрачено колись на його виробництво;
 - г) вартість товару визначається витратами всіх факторів (праці, землі, капіталу).
6. У центрі наукових пошуків Маршалла – ціна продукту. Охарактеризуйте цю категорію:
- а) ціна продукту формується під впливом попиту на товар;
 - б) ціна продукту визначається його корисністю;
 - в) ціна товару залежить від витрат виробництва;
 - г) ринкова ціна визначається пропозицією;
 - д) середня ціна – це результат ціноутворення, коли перетинаються на ринку ціна попиту і пропозиції.

2.3 Особливості розвитку ринкового господарства й основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.).

1. У своїх наукових працях Т. Степанов аналізує такі питання:
- а) предмет політичної економії;
 - б) історію пограбування селянства;
 - в) джерела багатства;
 - г) цінність, капітал, заробітна плата, прибуток;
 - д) розвиток мануфактурного виробництва.
2. У своїх працях І. Вернадський головну увагу приділяє:
- а) критиці буржуазних відносин;
 - б) критиці кріпосництва і всіх добуржуазних форм виробництва;
 - в) аналізу концентрації капіталу і виробництва;
 - г) розвитку великої земельної власності;
 - д) захисту протекціонізму, втручанню держави у приватну ініціативу.

3. Головною рушійною силою економічних активностей М. Туган-Барановський вважав:
- а) рух інвестицій;
 - б) нагромадження суспільного капіталу;
 - в) порушення позиційності застосування капіталу в різних сферах;
 - г) характер капіталістичного виробництва.
4. Зв'язок між функцією корисності та рухом цін і грошових доходів вперше встановив:
- а) Дж. Хікс;
 - б) В. Парето;
 - в) Е. Слуцький;
 - г) Р. Аллен.

2.4 Господарство і економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.).

1. Назвіть основні напрямки «Нового курсу» президента Ф. Рузвельта:
- а) припинення обміну банкнот на золото;
 - б) вилучення золота з обігу;
 - в) вільна торгівля;
 - г) обмеження імпорту;
 - д) державний контроль над економікою країни;
 - е) соціальна політика;
 - ж) підвищення цін на сільськогосподарську продукцію.
2. Укажіть, яка економічна теорія була провідною в економічній політиці розвинутих країн світу в 30-70-х роках XX ст.:
- а) неокласична;
 - б) кейнсіанська;
 - в) марксистська;
 - г) інституціональна;
 - д) монетарна.
3. Які причини, за Кейнсом, призвели до великої депресії?
- а) високі ціни на товари;
 - б) низькі ціни на товари;
 - в) недостатній сукупний попит;
 - г) обмеженість ресурсів;
 - д) повна зайнятість;
 - е) недоспоживання.
4. Які заходи, за Кейнсом, здатні вивести економіку з кризи?
- а) проведення поміркованої інфляції;
 - б) підвищення граничної ефективності капітальних вкладень;
 - в) зниження центральним банком облікової ставки відсотка;
 - г) активне втручання держави в економіку;
 - д) зростання виробничого попиту;
 - е) створення додаткових робочих місць.

5. Рушійною силою розвитку економічної системи, згідно з теорією Й. Шумпетера, є:
- а) попит і пропозиція;
 - б) підприємець-новатор;
 - в) технічний прогрес;
 - г) цінова конкуренція.
6. Для основоположника неоліберального напрямку німецької економічної теорії Валтера Ойкена «ідеальним типом» господарських систем була:
- а) центрально-керована система;
 - б) вільне ринкове господарство;
 - в) традиційна економіка;
 - г) змішана економічна система.

2.5 Світове господарство й основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.).

1. Назвіть етапи міждержавних інтеграційних процесів:
- а) зона вільної торгівлі;
 - б) митний союз;
 - в) спільний ринок;
 - г) економічний союз;
 - д) повна інтеграція, що передбачає проведення єдиної економічної політики;
 - е) фінансова спілка.
2. Назвіть причини виникнення інституціоналізму:
- а) концентрація виробництва;
 - б) централізація капіталу;
 - в) різка диференціація в прибутках домогосподарства;
 - г) загострення соціальних протиріч.
3. Що, на думку інституціоналістів, належить до інститутів, які впливають на суспільний розвиток?
- а) сім'я;
 - б) держава;
 - в) профспілки;
 - г) конкуренція;
 - д) монополії.
4. Виберіть категорії, якими оперував Дж. Коммонс:
- а) криза;
 - б) діловий цикл;
 - в) правові норми;
 - г) батьківські почуття;
 - д) допитливість;
 - е) індустрія;
 - ж) юридичні відносини;

- з) соціальний конфлікт;
- й) титул власності;
- к) адміністративний капіталізм;
- л) кон'юнктура;
- м) гармонія інтересів;
- н) угоди;
- о) великі ділові цикли;
- п) колективні інститути.

5. Предметом економічного аналізу інституціоналізм вважає:

- а) сферу виробництва;
- б) сферу виробництва і обігу;
- в) економічні та неекономічні фактори.

6. Шведська модель «змішаної економіки» передбачала:

- а) націоналізацію власності;
- б) досягнення повної економічної демократії;
- в) збільшення обсягів суспільного виробництва;
- г) державне, індикативне планування;
- д) забезпечення повної зайнятості;
- е) контроль над економічною владою;
- ж) справедливий розподіл і забезпечення соціальної рівності.

3.1 Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній думці.

1. Де відбувся 1-й Всеукраїнський з'їзд рад, що завершився проголошенням України радянською республікою?

- а) Київ;
- б) Мінськ;
- в) Полтава;
- г) Харків;
- д) Москва.

2. Які форми кооперації існували в Україні в 20-ті роки ХХ ст.?

- а) споживча;
- б) сільськогосподарська;
- в) кустарно-промислова.

3. Назвіть основну причину голодомору в Україні в 1923-1933 рр.

- а) продрозверстка;
- б) суцільна колективізація;
- в) індустріалізація;
- г) НЕП.

4. Назвіть проблеми теоретичних дискусій 20-30-х років:

- а) аграрні;
- б) демографічні;

- в) госпрозрахунку;
- г) світового ринку;
- д) методологічні й загальнотеоретичні;
- є) кредиту і грошового обігу;
- ж) поліпшення матеріального становища населення;
- з) екологічні;
- і) відтворення, планування.

3.2 Формування засад ринкового господарства в Україні (90-ті роки XX ст.).

1. Які форми власності гарантовані Законом України «Про власність»?
 - а) державна;
 - б) індивідуальна;
 - в) приватна;
 - г) кооперативна;
 - д) колективна.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Барановський О. Нові індустріальні країни: науково-технологічна політика // Вісник Академії наук України. – 1993. – № 10. – С. 95-103.
2. Барг М. Некоторые теоретико-методологические вопросы формирования мирового рынка в XVI-XVIII вв. // Экономическая история: Исследования, историография, полемика. – М., 1992.
3. Белоусов Р. Две крестьянские реформы 1861 и 1907 гг. // Экономист. – 1992. – № 12. – С. 73-81.
4. Блауг М. Экономическая мысль в ретроспективе. – М., 1994.
5. Гаврилюк О. Румянцев А. Економічна інтеграція в сучасному світі. – К., 1991.
6. Грицак Я. Нарис історії України. – К., 1996.
7. Гусейнов Р. М., Горбачёва Ю. В., Рябцева В. М. – История экономических учений. – Новосибирск, 2000.
8. История экономических учений / Под ред. Н. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой: Уч. пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000.
9. Історія економічних учень: Підручник / Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. – К.: КНЕУ, 1999.
10. Костюк В. Н. История экономических учений: Курс лекций. – М., 1997.
11. Курс экономики: Учебник / Под ред. Б. А. Райзенберга. – М.: ИНФРА-М, 2000.
12. Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Економічна історія світу і України: Підручник. – К., 1999.
13. Мочерний С. Суть та структура економічного суверенітету України // Економіка України. – 1992. – № 11.
14. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухна. – К.: Вища школа, 2001.
15. Современная экономика. Общеизвестный учебный курс. – Ростов-на-Дону; Феникс, 1998.
16. Сурин А. И. История экономики и экономических учений. – М., 1998.
17. Титова Н. Е. История экономических учений: Курс лекций. – М., 1997.
18. Экономическая история капиталистических стран / Под ред. Ф. Полянского, В. Жамина. – М., 1986.
19. Экономическая история зарубежных стран: Курс лекций / Н. Полетаева, В. Голубович, Л. Пашкевич и др.; под общ. ред. В. Голубовича. – Минск, 1997.
20. Юхименко П. І. Леоненко П. М. Історія економічних учень: Навч. посібник. – К.: Знання-Прес, 2000.
21. Ядгаров Я. С. История экономических учений: Учебник для вузов. – М.: ИНФРА-М, 2001.

Навчальне видання

Методичні вказівки
для проведення практичних занять
з дисципліни

«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ»

*(для студентів 3 курсу заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного
рівня бакалавр напряму підготовки 6.030509 «Облік і аудит»
і 6.030504 «Економіка підприємства»)*

Укладачі: **АЧКАСОВ** Анатолій Єгорович,
КОЖОКІНА Катерина Олександрівна

Відповідальний за випуск *Н. М. Сіренко*

Редактор *О. В. Тарасюк*

Комп'ютерне верстання *Г. О. Павлова*

План 2012, поз. 601 М

Підп. до друку 02.07.2012 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,1

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4705 від 28.03.2014 р.